

OPPONENSI VÉLEMÉNY

Papp Zsófia Márta:

Úton a versenyképes desztináció felé

című doktori (PhD) értekezéséről.

Az értekezés témájának újszerűsége, jelentősége:

A turizmus gazdasági jelentősége vitathatatlan, a globális és a hazai GDP közel 10 %-át adja, a munkahelyteremtés (vidéken kiemelten) egyik fontos eszköze. A turisztikai desztinációk vizsgálata nagyon aktuális téma Magyarországon, különösen annak a ténynek a figyelembevételével, hogy a most záruló fejlesztési periódus egyik fontos területe a turizmus versenyképességének a javítása volt, ezen belül a TDM szervezetek kialakítása, fejlesztése a támogatott témák közé tartozott. Az eredmény nem maradt el, hiszen a korábbi néhány működő szervezet után a „TDM-mozgalom” hatására 2013-ra több tucat új TDM szervezet alakult, amelyek nagy részben lefedik a hazai turizmus meghatározó területeit. Ezek után nagyon izgalmas feladat ennek az **új rendszernek az elemeit a versenyképesség alapján modellezni**, mérni, összehasonlítani.

A feldolgozott szakirodalom színvonala:

A Jelölt 260-nál több forrásmunkára hivatkozik az irodalomjegyzékben, melyek felölelik a témával kapcsolatos főbb szakirodalmakat. Az idegen nyelvű hivatkozások száma is megfelelő. Az elméleti háttér feldolgozása nem volt egyszerű feladat, hiszen a téma több területet is érint, így a versenyképesség fogalmának tisztázása mellett a területi versenyképességgel is foglalkoznia kellett a dolgozat írójának, aztán a turisztikai desztinációk bemutatása is feladata volt, végül ennek a két nagy területnek a közös metszetét, a turisztikai desztinációk versenyképességére vonatkozó nagyon jelentős szakirodalmat kellett értelmeznie a saját kutatása szempontjából. Azt nagyon nehéz leírni egy bírálónak, hogy az elméleti feltárás tökéletes, ebben az esetben is lehetett volna lényegre törőbb, kritikusabb, a későbbi saját kutatásra jobban koncentrálni az elmélet, azonban meg kell jegyezni két fontos dolgot. Egyrészt **széleskörűen bemutatta a turisztikai desztinációk versenyképességére irányuló eddigi kutatásokat**, ebben az esetben kellően kritikusan értékelte a különböző lehetőségeket, másrészt jól megalapozta a Lengyel-féle piramis modell használatát a hazai turisztikai desztinációk vizsgálatára.

A választott módszertan:

A versenyképességi pozíció mérésére alkalmas változók meghatározása volt az első fontos feladat, majd a további szűréséhez a dolgozatban a **főkomponens-analízis** módszertanát alkalmazta nagyon helyesen. A kutatás eredményeként két főkomponens született (kulcs teljesítménymutató és a kapacitáskihasználtság mutató), amelyek teljes magyarázó ereje 93%-os. A főkomponens-analízis eredményeképpen kiszűrt hét változót hívta segítségül a **klaszteranalízishez**, amely alkalmas a hazai desztinációk csoportosítására, tipizálására. A létrejött öt klasztert röviden értékelte, bemutatta, majd egy egyszerűbben használható versenyképességi pozíciót mérő mutatószámot alakított ki a hét korábban meghatározott változó segítségével, amit elnevezett **DVP-mutatónak**. A hazai turisztikai desztinációk részletesebb értékelését már ezzel az új mutatóval végezte el, ami arra utal, hogy a klaszteranalízis inkább csak ennek a mutatónak a tudományos megerősítését szolgálta, nem a későbbi elemzés alapját jelentette.

Táblázatok, ábrák:

A dolgozatban sok ábrával és táblázattal segíti a téma megértését a jelölt, ezeknek az áttekinthetősége, az olvashatósága rendben van. Egy-két esetben fordult elő mindösszesen, hogy egy ábra mérete, formája miatt nem volt elég informatív (lsd. 14. ábra).

A dolgozat szerkezeti felépítése, külső megjelenése:

A dolgozat szerkezeti felépítése egy jól strukturált disszertációt mutat, amely megfelel a Pannon Egyetem Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola szabályzatában rögzített kívánalmaknak. Öt fejezetből áll, amely három lényegi részt takar. Jónak tartom azt a döntést, hogy az elmélet nem túlsúlyos a dolgozatban, nagyjából a 40%-át teszi ki a meghatározó résznek, a 60%-on belül pedig két területre fókuszál a Jelölt, egyrészt az átalakított piramis-modell logikáját, felépítését, validálását mutatja be, másrészt a módosított modell néhány változója segítségével a hazai turisztikai desztinációk versenyképességének a vizsgálatát végzi el. Mind a két területen szükséges volt a kreatív megközelítési mód, ami különösen érdekes és eredményes volt a piramis-modell átalakítása kapcsán. A DVP-mutató segítségével elvégzett vizsgálatok is újszerűek, csak a desztinációk komplex elemzésénél éreztem azt, hogy ez már egy kicsit erőltetett, a versenyképességi potenciál alapján történő bontás nem hozott különösebb plusz eredményt (Vonyarcvashegy kivételével).

A dolgozatban található néhány helyesírási, elírási hiba (a teljesség igénye nélkül):

55. oldal 6. sor érekében helyett érdekében

56. oldal 1. sor jeleni helyett jelenti

89. oldal 10. sor Az megfelelő modell A megfelelő modell...

Új tudományos eredmények:

A Jelölt négy tudományos eredményt sorol fel a disszertációban.

A piramis-modell átalakított változata alkalmas a hazai turisztikai desztinációk versenyképességének vizsgálatára.

A tézis arra vonatkozik, hogy a piramis-modell a turisztikai desztinációkra történt alkalmazásával megfelelővé vált a hazai desztinációk versenyképességének vizsgálatára.

A turisztikai desztináció versenyképessége kétfelé bontható: a mérhető, ex post oldali versenyképességi pozíció és az ex ante jellemzőkkel bíró versenyképességi potenciál különíthető el.

A turisztikai desztinációk versenyképességének vizsgálata során nem volt jellemző a mérhető és fejleszthető tényezők elkülönítése. A piramis-modell segítségével a két oldalt elhatárolta egymástól a Jelölt, névvel látta el, és meghatározta azokat a tényezőket, melyek az egyes oldalhoz tartoznak.

A piramis-modell szerint lehatárolt versenyképességi pozíció mérése a rendelkezésre álló indikátorok segítségével egyszerűen, a gyakorlatban alkalmazható módon is megoldható.

A turisztikai desztinációk versenyképességi pozíciójának, mint mérhető kategóriának a vizsgálata során bizonyossá vált, hogy az két főkomponensbe rendezett hét indikátorral leírható. Az indikátorokból a gyakorlatban is egyszerűen, gyorsan alkalmazható mutatószámot alakított ki. A létrehozott mutatószámot *desztinációs versenyképességi pozíció-mutató*-nak, röviden DVP-mutatónak nevezte el.

A versenyképességi pozíció esetében a desztinációkra alkalmazott piramis-modell sikerességi faktorai komparatív előnyként jelennek meg, de azonos desztináció-típusok esetén a kompetitív előnyök megléte a meghatározó.

A hazai turisztikai desztinációk összességének, majd kategóriák szerinti elemzésének az eredményeképpen körvonalazódott, hogy a sikerességi faktorok azonos desztináció-típusok esetében nem jelentenek komparatív előnyt a versenyképességi pozícióra nézve.

Általános vélemény:

Az értekezés a **Jelölt saját** kutatásain alapuló **munkája**, megítélésem szerint egy jó dolgozat.

A disszertáció **új tudományos eredményei közül mind a négyet elfogadom**. A dolgozat erősségének két eredményt érzek, egyrészt bátor és kreatív vállalkozás volt a piramis modell átalakítása a helyi TDM-ek értelmezési tartományára, másrészt a DVP mutató megalkotása is igazi „lokális termék”.

A Jelölt **publikációs tevékenysége megfelel** a Pannon Egyetem Gazdálkodás-és Szervezéstudományok Doktori Iskola Tanácsa által előírt **követelményeknek**.

A disszertáció színvonala megfelel a Gazdálkodás-és Szervezéstudományok Doktori Iskola követelményeinek. A Jelölt disszertációját javasolom benyújtani a nyilvános védésre és sikeres védés esetén támogatom a doktori (PhD) fokozat odaítélését.

Nagykanizsa, 2014. március 4.

Dr. Birkner Zoltán
egyetemi docens